

Przeprowadzone w latach 2014-2015 przez Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka oceny funkcjonowania placówek systemu oświaty wykazały nieprawidłowości oraz różnorodność problemów związanych z ich działaniem. Stwierdzono dysproporcje i różnice w infrastrukturze oraz sposobie organizacji pracy między poszczególnymi placówkami tego samego rodzaju.

Dlatego też przygotowano projekt rozporządzenia, który zastąpi obecnie obowiązujące rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach.

Proponowane zmiany służą poprawie funkcjonowania placówek, w tym zwiększeniu bezpieczeństwa wychowanków, podniesieniu jakości pracy wychowawczej, kładąc większy nacisk na przygotowanie wychowanków do samodzielnego, odpowiedzialnego życia poza placówką. Projektowane zmiany dotyczą przede wszystkim młodzieżowych ośrodków wychowawczych (MOW), młodzieżowych ośrodków socjoterapii (MOS), specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych (SOSW), specjalnych ośrodków wychowawczych (SOW) oraz ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych (ORW), a więc tych placówek, których działania skierowane są odpowiednio do dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania. Wychowankowie większości tych placówek (oprócz ORW) uczęszczają do szkoły poza miejscem zamieszkania, z czym związany jest często długotrwały pobyt w ośrodku, a więc ich najmłodsze lata życia i rozwoju w dużej mierze przebiegają w oderwaniu od domu rodzinnego. Nakłada to na placówki obowiązek szczególnej dbałości o poziom realizowanych zadań opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych. Wszystkie omawiane rodzaje placówek są finansowane ze środków budżetu państwa, co zobowiązuje do wydatkowania tych środków w sposób społecznie korzystny.

Projektowane regulacje dotyczące funkcjonowania MOW i MOS mają ponadto na celu podkreślenie, że praca wychowawcza w tych ośrodkach służy kształtowaniu u wychowanków poprawnych ról życiowych i społecznych. Praca ta winna być prowadzona z wykorzystaniem metod kreatywnego wychowania i odpowiednio resocjalizacji lub socjoterapii w ścisłej współpracy, z szeroko rozumianym środowiskiem lokalnym, co będzie sprzyjać lepszemu przygotowaniu wychowanków do życia poza ośrodkiem.

W projekcie rozporządzenia, w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów, wprowadza się następujące zmiany:

1) uporządkowanie katalogu placówek

W przepisie §1 zawarto katalog placówek systemu oświaty, do których stosuje się przepisy projektowanego rozporządzenia. W stosunku do obecnie obowiązującej regulacji, w katalogu osobno wymieniono młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze i ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze.

2) zasady pracy z wychowankami

Proponuje się określenie w przepisach rozporządzenia podstawowych zasad pracy wychowawczej, edukacyjnej i opiekuńczej z wychowankami, którymi powinny kierować się placówki.

3) określenie standardów pracy i wyposażenia ośrodków

W projektowanych regulacjach wprowadzono standardy opieki i wychowania realizowane przez ośrodki, dookreślając ich zadania. Dla wszystkich placówek wskazano jako jedno z ważniejszych zadań rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych i zainteresowań wychowanków, a także organizowanie różnorodnych zajęć umożliwiających wszechstronny rozwój i przygotowanie do samodzielności. W tym kontekście uznano za konieczne zapewnienie wychowankom stałego dostępu do zajęć sportowych, które sprzyjają wszechstronnemu rozwojowi młodych ludzi.

Podkreślona została konieczność współpracy placówki, w zakresie realizacji swoich zadań, ze środowiskiem lokalnym, w tym organizacjami pozarządowymi, wolontariuszami, innymi szkołami czy instytucjami kultury. Otwartość placówki nie tylko zwiększy atrakcyjność oddziaływań wychowawczych poprzez umożliwienie wychowankom poznawania ciekawych ludzi, różnorodnych zajęć, nowych miejsc, ale przede wszystkim będzie służyła przygotowaniu wychowanków do funkcjonowania poza ośrodkiem.

Duże znaczenie nadano współpracy ośrodków z rodzicami wychowanków, odpowiednimi do potrzeb wychowanków podmiotami zewnętrznymi, w tym m.in. ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi centrami pomocy rodzinie. Troska o utrzymywanie stałych kontaktów z rodziną powinna być obecna w pracy wychowawczej od pierwszych dni pobytu wychowanka w ośrodku. Współpraca ta ma bardzo duże znaczenie w procesie wychowawczym, pozwala odpowiednio reagować na potrzeby wychowanka oraz ułatwia funkcjonowanie wychowanka w środowisku po opuszczeniu placówki.

Współpraca z ośrodkiem pomocy społecznej czy powiatowym centrum pomocy rodzinie pozwoli na zintensyfikowanie wsparcia wychowanków oraz ich rodzin w zakresie realizacji potrzeb innych niż edukacyjne np. pomocy socjalnej, zaopatrzenia ortopedycznego itd., co w konsekwencji będzie owocowało lepszym przygotowaniem młodzieży do życia po opuszczeniu ośrodka oraz rodziców do pracy z ich dziećmi.

W projektowanych przepisach zobowiązano MOW, MOS, SOSW i SOW do systematycznej oceny efektywności podejmowanych działań (czyli skuteczności prowadzonych oddziaływań), a także systematycznego badania poziomu bezpieczeństwa wychowanków i przygotowania ich do funkcjonowania po opuszczeniu ośrodka oraz monitorowania losów byłych wychowanków w celu podnoszenia jakości funkcjonowania ośrodków, przede wszystkim w zakresie skuteczności prowadzonych oddziaływań wychowawczych. Powyższe zadania mają na celu umożliwienie analizy pracy ośrodków w języku efektów, ocenę skuteczności podejmowanych działań, która będzie stanowić podstawę do ewentualnej korekty i doskonalenia prowadzonych oddziaływań. Kluczowe jest zaproponowane w rozporządzeniu wprowadzenie systematycznej oceny własnej pracy przez ośrodki. Bieżąca ocena oraz ocena efektów pracy z perspektywy np. kilku lat, niewątpliwie sprzyjać będzie podnoszeniu jakości działań podejmowanych przez ośrodki z punktu widzenia rozwoju wychowanków i przygotowania ich samodzielności poza ośrodkiem.

Określony został podstawowy standard wyposażenia placówki, który winien mieć zapewniony każdy wychowanek MOW, MOS, SOSW i SOW. Dotychczasowe rozwiązania prawne nie zawierały takiego

standardu. Jest on jednak, w przypadku placówek zapewniających opiekę całodobową, bardzo istotny dla jakości ich pracy. Szczególnie ważne jest ograniczenie do 4 osób maksymalnej liczby wychowanków w pokojach mieszkalno-sypialnych, a także stworzenie wychowankom możliwości uczestniczenia w życiu placówki. Z uwagi na fakt, że wychowankowie spędzają w ośrodkach więcej czasu niż w domu rodzinnym, szczególnie ważne jest stworzenie im odpowiednich warunków pobytu, tak aby mieszkali w miejscu, w którym dobrze się czują i które zapewnia im odpowiednie warunki do nauki i odpoczynku.

4) specjaliści oraz inne osoby pracujące w ośrodku

Wskazano specjalistów pracujących w ośrodkach, których kwalifikacje decydują o jakości opieki i wychowania. Liczba i rodzaj zatrudnionych specjalistów powinny być dostosowane do potrzeb wychowanków poszczególnych ośrodków, jednak w przypadku zatrudnienia psychologów, pedagogów i doradców zawodowych obowiązano ośrodki do zatrudnienia tych specjalistów. Dla zapewnienia wychowankom odpowiedniego do potrzeb wsparcia w rozwiązywaniu problemów wynikających z ich rozwoju oraz sytuacji życiowej, wskazano, że wymiar godzin zajęć psychologa w MOW, MOS, SOSW i SOW nie może być niższy niż pełny tygodniowy wymiar godzin zajęć ustalony na podstawie art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela. Biorąc pod uwagę potrzeby w zakresie oddziaływań wychowawczych oraz doradztwa edukacyjno-zawodowego określono, że wymiar godzin zajęć pedagoga w MOW, MOS, SOSW i SOW nie może być niższy $\frac{1}{2}$, a doradcy zawodowego - $\frac{1}{4}$ tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć ustalonego na podstawie ww. przepisów. Wymiar godzin zajęć ww. specjalistów powinien być proporcjonalny do liczby wychowanków, dlatego w poszczególnych rodzajach ośrodków wskazano, że w przypadku większej liczby wychowanków wymiar godzin zajęć ww. specjalistów się zwiększa.

Z uwagi na potrzeby wychowanków wynikające z ich niepełnosprawności, wskazano również na możliwość zatrudnienia w SOSW i SOW pomocy wychowawcy. Natomiast w SOSW, w przypadku grup wychowawczych, w skład których wchodzi wychowankowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z autyzmem Aspergera, lub wychowankowie z niepełnosprawnościami sprzężonymi – na taki obowiązek.

Na obowiązek zatrudnienia w każdej grupie wychowawczej pomocy wychowawcy wskazano w ORW, których wychowankami są dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym.

5) grupy wychowawcze

Doprecyzowano przydział wychowanków do grup wychowawczych poprzez wskazanie, że przy przydziale do grupy wychowawczej uwzględniane są indywidualne potrzeby rozwojowe wychowanków oraz ich wiek.

6) opieka w porze nocnej

W porównaniu z obecnie obowiązującymi przepisami zaproponowano uszczegółowienie przepisów w zakresie opieki sprawowanej w porze nocnej, co przyczyni się do podniesienia bezpieczeństwa wychowanków przebywających w ośrodkach. Określona została minimalna liczba osób, które powinny

sprawować tę opiekę, a także podstawowe obowiązki tych osób. Ze względu na specyfikę ośrodków proponuje się zwiększoną opiekę w MOW – 2 opiekunów na 36 wychowanków, natomiast w MOS, SOSW oraz SOW – 2 opiekunów na 48 wychowanków. Przy większej liczbie wychowanków liczba osób sprawujących opiekę w porze nocnej jest odpowiednio zwiększana. W celu zwiększenia bezpieczeństwa wychowanków przebywających w placówkach zaproponowano, że osoby sprawujące opiekę w porze nocnej będą obowiązane do przeprowadzenia trzech obchodów w ciągu nocy.

W celu zapewnienia właściwej organizacji opieki wychowankom określono jednolity czas trwania pory nocnej – od godz. 22.00 do godz. 6.00.

7) mieszkańcy ośrodka

Nowym rozwiązaniem jest przepis wskazujący, że w ośrodku mogą mieszkać wyłącznie wychowankowie ośrodka.

Celem projektowanej regulacji jest wyeliminowanie sytuacji, w której wychowawcy, mieszkający w ośrodku, praktycznie pracują 24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu, co ma negatywny wpływ na jakość ich pracy. Regulacja ma także na celu uniknięcie negatywnych skutków powstania środowiska zamkniętego, kiedy wszystkie podmioty tego środowiska stale funkcjonują w bezpośrednim i w niezmiennym układzie. Skutkuje to wieloma nieprawidłowościami w relacjach społecznych, niejednokrotnie generującymi i utrwalającymi niepożądane zachowania zarówno wychowanków, jak i wychowawców.

8) wychowankowie ośrodka

Wprowadzono regulacje określające wychowanków MOW, MOS, SOSW, SOW oraz ORW. Ułatwi to prawidłowe wykazywanie wychowanków w Systemie Informacji Oświatowej. W odniesieniu do MOW istotne znaczenie ma doprecyzowanie kwestii czasu, kiedy nieletni staje się wychowankiem ośrodka. Uściślenie jest szczególnie istotne Umieszczenie nieletniego w MOW jest poprzedzone procedurą, w której uczestniczy sąd rodzinny, starosta właściwy dla miejsca zamieszkania, Ośrodek Rozwoju Edukacji i MOW, przy czym występuje okres oczekiwania przez placówkę na przybycie nieletniego.

Odnośnie pozostałych placówek rozporządzenie jednoznacznie wskazuje na konieczność posiadania przez wychowanka odpowiednio orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (MOS, SOSW, SOW, ORW - w przypadku wychowanków z niepełnosprawnościami sprzężonymi z niepełnosprawnością intelektualną) lub orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych (ORW - w przypadku wychowanków z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim).

9) młodzieżowe ośrodki wychowawcze i młodzieżowe ośrodki socjoterapii

a) Dodano przepis wskazujący, że działalność MOW i MOS może być ukierunkowana na rozwiązywanie specyficznych problemów wychowanków, w tym wychowanków z zaburzeniami psychicznymi, a w przypadku MOW także wychowanek będących nieletnimi matkami oraz wychowanków wymagających wzmożonego nadzoru wychowawczego;

b) doprecyzowano sposób realizacji zadań, które są przypisane młodzieżowym ośrodkom wychowawczym. Zostało wskazane, że ośrodki te od chwili przyjęcia wychowanka powinny rozpocząć

działania mające na celu przygotowanie wychowanka do prawidłowego funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym oraz wdrażanie programu usamodzielnienia;

c) z uwagi na fakt, że w MOW i MOS najczęściej przebywają wychowankowie pochodzący z rodzin dysfunkcyjnych, których sytuacja życiowa jest bardzo trudna, wskazano, że w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, w zależności od potrzeb wychowanków, tworzy się grupy usamodzielnienia;

d) wskazano, że do szkół funkcjonujących w MOW i MOS mogą uczęszczać także uczniowie niebędący wychowankami ośrodka, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego z uwagi odpowiednio: na zagrożenie niedostosowaniem społecznym (w MOS) lub niedostosowanie społeczne (w MOW), co umożliwi tym uczniom realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki w warunkach dostosowanych do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w szczególności z uwagi na specjalistyczne przygotowanie nauczycieli i specjalistów pracujących w ww. ośrodkach;

10) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i specjalne ośrodki wychowawcze

Wskazano, że wychowankowie SOSW i SOW mogą w nich przebywać nie dłużej niż do końca roku szkolnego, w roku kalendarzowym w którym wychowanek kończy 24. rok życia, a nie jak wskazano w dotychczas obowiązujących regulacjach - 23. rok życia. Do SOW nie będą mogły być przyjmowane dzieci i młodzież zagrożeni niedostosowaniem społecznym. Będą tam przebywali wyłącznie wychowankowie z niepełnosprawnościami określonymi w § 30 projektu. Określono wiek wychowanków SOW. Zaproponowano, aby do SOW były przyjmowane dzieci od IV klasy szkoły podstawowej. SOSW oraz SOW, za zgodą organu założycielskiego, mogą działać także w dni wolne od nauki. Zaproponowano więc przepis ograniczający przebywanie w tych dniach w SOSW dzieci poniżej 10 r.ż. tylko do przypadków uzasadnionych sytuacją rodzinną. Zobowiązano, zarówno SOSW, jak i SOW, do monitorowania sytuacji rodzinnej dziecka i, w przypadku sygnałów wskazujących na pojawienie się trwałej przeszkody w wykonywaniu władzy rodzicielskiej lub na rażące zaniedbywanie przez rodziców obowiązków wobec dziecka, wystąpienie do sądu o jej zbadanie.;

13) ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze

a) doprecyzowano przepisy dotyczące funkcjonowania ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych. Wskazano, że dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym z niepełnosprawnościami sprzężonymi, są przyjmowani do ośrodka na okres na który wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, nie wcześniej jednak niż od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3. rok życia, i nie dłużej niż do końca roku szkolnego, w roku kalendarzowym w którym kończą 24. rok życia;

b) wskazano, że ośrodek zapewnia wychowankom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym z niepełnosprawnościami sprzężonymi rozpoznawanie możliwości psychofizycznych i zainteresowań oraz udział w zajęciach umożliwiających nabywanie umiejętności życiowych, ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym (rewalidacyjnych, profilaktyczno-wychowawczych i innych o charakterze terapeutycznym), sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych oraz rozwijających zainteresowania;

MEN dąży do poprawy warunków funkcjonowania placówek publicznych

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport

Opublikowano: sobota, 15, sierpień 2015 00:00

Katarzyna Liszka-Michałka

Odsłony: 1364

Projektodawcy zaproponowali, aby placówki już funkcjonujące miały czas na dostosowanie standardów socjalno-mieszkaniowych do 31 sierpnia 2020 r. Zmodyfikowanie placówek tak, aby odpowiadały standardom określonym w rozporządzeniu może w wielu przypadkach wiązać się z kosztami i zmianami organizacyjnymi i nie będzie możliwe w krótkim czasie. Wychowankowie specjalnych ośrodków wychowawczych zagrożeni niedostosowaniem społecznym, przyjęci do ośrodka przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, będą mogli przebywać w tych ośrodkach do ukończenia danego typu szkoły, nie dłużej jednak niż do końca okresu, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Zakłada się wejście w życie niniejszych przepisów z dniem 1 września 2016 r.

Projekt rozporządzenia będzie przedmiotem obrad sierpniowego posiedzenia Zespołu ds. Edukacji, Kultury i Sportu KWRiST.